
HUKUKÇULARIMIZIN TARTIŞMASI DİLEĞİYLE

Anımsanacağı üzere İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcısı Aytaç Tolay bir süre önce, ülkemizin kimi değerli aydınları ve yayıncıları aleyhine açılan Düşünceye Özgürlük kitabıyla ilgili davanın duruşmasında olumlu ve ilginç bir çıkışta bulundu. Tolay iddianamesinde, Anayasa'nın 2, 15, 26, 28. Maddelerine aykırı oldukları gerekçesiyle Terörle Mücadele Yasası (TMY)'nin 8., Türk Ceza Yasası (TCY)'nin 162. Maddelerinin iptali için Anayasa Mahkemesi'ne gidilmesini istedi.

Burada ilginç olan, 8. Maddenin düşünce ve anlatım özgürlüğünü açıkça yasaklayan ve 4 yıldan bu yana bunca sanatçı, bilim adamı, gazeteci ve sendikacının cezalandırılmasına neden olan 1. fıkrasının iptalinin, üstelik bu maddenin tümüyle iptali için vaktiyle (10.5.1991'de) Anayasa Mahkemesi'ne başvuran SHP tarafından değil de DGM Savcısı tarafından istenmiş olmasıdır.

Bir başka ilginç nokta ise, 8. Maddenin iptalinin, salt Anayasa'nın anılan maddelerine değil, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi (İHAS)'ne, dolayısıyla Anayasa'nın 90. Maddesine de aykırı olduğu için istenmiş olmasıdır.

Habere göre (Cumhuriyet, 25-26 Mayıs 1995) Savcı Tolay İddianame'sinde ayrıca, bu görüşüyle çelişen bir biçimde TCY'nın 312. Maddesinin İHAS'a, dolayısıyla Anayasa'ya aykırı sayılamayacağını da savlamıştır.

Bu bir yana olay, ulusal yasaların, TBMM'nce onaylanmış uluslararası sözleşmelere aykırı olmaları durumunda Anayasa'nın 90. Maddesinin ihlal edilmiş olacağı gerekçesiyle, iptali için Anayasa Mahkemesi'ne gidilebileceğine sanırız ilk kez dikkatleri çekmesi bakımından gerçekten oldukça ilginç ve önemlidir. Gerçi geçmişte Anayasa'nın şu ya da bu maddesine aykırı oldukları gerekçesiyle iptali istenen kimi ulusal yasa hükümlerinin aynı zamanda TBMM'nce onaylanmış uluslararası sözleşmelerden kimilerine de aykırı olduklarından iptal edildiklerine ilişkin Yüksek Mahkeme kararları vardır. Ancak bilebildiğimiz kadarıyla ilk kez uluslararası sözleşmeye, dolayısıyla 90. Maddeye aykırılık savıyla bir ulusal yasa hükmünün iptali istenmektedir.

Gümrük Birliği'ne hazırlık telaşıyla “demokratikleşme” adı altında yürütülen çabalara hız verilen bir süreçte bile 8. Maddenin kaldırılmasına daha bir inatla karşı çıkılırken ya da TCY'nın bir maddesine taşınması konusunda Hükümet ortağı partiler arasında uzlaşmaya varılırken, öteki Parlamento partilerinin de bu gidişe destekleri açık ya da örtük bir biçimde sürerken, Yasama'nın kimi yerde Yargı'nın gerisine düşecek denli tarihin gerisinden geldiğinin yeni bir göstergesi olması bakımından olay, oldukça çarpıcıdır. Ve, şu günlerde eylemde bulunan kamu emekçileriyle ilgili olarak şu sorunun hukukçularımız arasında tartışılmasına yol açabilecek niteliktedir:

Acaba Yasama, Yürütme ve Yargı'nın kamu emekçilerinin sendika, toplu pazarlık ve grev haklarını önlemeye yönelik çabalarına karşı İstanbul DGM Savcısı'nın yaptığı gibi Anayasa'nın 90. maddesine aykırılık savıyla ve iptal istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne gidilmesi istenemez mi? Ya da aynı şey, 2. maddeye (hukuk devleti ilkesine) aykırılık savıyla da yapılabilir mi?

Bilindiği gibi 90. maddenin son fıkrasında, “*usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında*

Anayasa'ya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesi'ne başvuramaz" denilmektedir. Ve hanidir, "memur" denilen kamu emekçilerini de kapsayacak biçimde sendika, toplu sözleşme ve grev hakkı içeren TBMM'nce onaylanmış (usulüne göre yürürlüğe konulmuş) dört uluslararası sözleşme (İHAS, İLO 98, 87, 151) bulunmaktadır. Yargıtay Genel Kurulu'nun 5 yıldan bu yana var olan kamu emekçileri sendikalarının "yok" edilmesine yönelik son kararına karşın gerek Anayasa'da ve gerekse yasalarda sendika yasağı içeren hiçbir hüküm bulunmamaktadır. Ama kamu emekçileri sendikaları, toplupazarlık hakkı konusunda Anayasa'nın 128. maddesiyle buradan kaynaklanan 657 sayılı yasaya, grev hakkı konusunda ise 657 sayılı yasanın 27., Türk Ceza Yasası'nın 236. Maddelerine dayanılarak engellenmeye çalışılmaktadır. Kamu emekçileri sendikasıyla işveren belediye arasında bağitlanan toplu iş sözleşmesinin yasallığına ilişkin yerel mahkeme kararının Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'nce üst üste iki kez bozulması bu cümledendir. Sendikal haklarının kullanımının engellenmesini protesto için iş bırakan kamu emekçilerinin sürgün, kıdem indirimi ve benzeri cezalara uğrattılıyor; yığınlar halinde yargılanıyor olmaları, yine ilgili uluslararası sözleşmeler yok sayılarak ve ulusal hukukun söz konusu hükümlerine dayanılarak sürdürülmektedir. Ve ne acıdır ki Yasama organı bile onayladığı uluslararası sözleşmeleri hiçe sayarak ve ulusal hukukun bu sözleşmelerle çelişen hükümlerine dayanarak kamu emekçilerine toplupazarlık ve grev hakkına kapalı bir sendika hakkı tanınması hedefine doğru yol almaktadır.

Bu durum karşısında; onaylanmış uluslararası sözleşmelerin ulusal hukuktan "üstün" olduğuna, bunlara aykırı yasa ve hatta Anayasa hükümlerinin bile işletilemeyeceğine ilişkin yüksek mahkeme kararlarına da dayanılarak İHAS, İLO 98, 87, ve 151'le çelişen ve yukarıda değinilen ulusal hukuk öğelerinin Anayasa Mahkemesi'nce iptalinin istenmesi,

kamu emekçilerini ve onların sendikalarını yargılayan mahkemelerden istenemez mi?

Kuşkusuz ki kamu emekçilerinin sendikal haklar yolundaki savaşlarının başarısı asıl alanlardan ve üretimden ve hatta tüketimden, seçme hakkından gelen gücün kullanılmasından geçmektedir. Ne acıdır ki, Barolar Birliği'nin bile “*yargı demokrasiye engeldir*” diyebildiği bu ülkede hukuksal alandaki savaşların başarısı da buradan geçmektedir.

Onun içindir ki kamu emekçileri sendikaları şimdi yine alanlara açılmakta, üretimden gelen güçlerini gerekirse bir kez daha kullanacaklarını haykırmaktadırlar.

Onların, öncekilerde olduğu gibi şimdi de başaracaklarına, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin, sendikal alanla birlikte tüm öteki alanlarda da bir hukuk devleti düzeyine yükselmesine ve de demokratik, laik bir devlet olabilmesine katkılarda bulunacaklarına güveniyorum.

Haziran 1995